

نشست سازمان همکاری‌های اقتصادی دریای سیاه؛ اهداف و نتایج

نوزدهمین نشست سازمان همکاری‌های اقتصادی دریای سیاه موسوم به "بیسک" ^۱ در تاریخ ۲۳ اکتبر ۲۰۰۸ به ریاست آقای لولزیم باشا وزیر امور خارجه آلبانی در تیرانا برگزار شد. هدف اجلاس بررسی آخرین وضعیت همکاری‌های اقتصادی فراروی کشورهای عضو، امضای چند سند همکاری، بررسی تأثیرات بحران اخیر مالی جهانی بر اقتصاد کشورهای عضو و همچنین شناسایی راه‌های مقابله با این بحران عنوان شده بود.

دبیر کل سازمان بیسک هم رسیدن به اهداف سازمان و منتفع شدن مردم با اجرای پروژه‌های مشترک را مهمترین سیاست و دغدغه خود عنوان نمود و گفت: هرگاه مردم کشورهای عضو توسعه و رفاه را در زندگی خود حس نمودند آنگاه سازمان به اهداف خود رسیده است.

اهداف و نتایج اجلاس

نشست وزرای امور خارجه سازمان دریای سیاه با موفقیت‌ها و ناکامی‌هایی همراه بود. بر اساس دستور کار اجلاس؛ بررسی و تصویب چند سند همکاری میان اعضا یکی از اهداف مهم نشست بود که برخی از آنها به تصویب اعضا رسید، تصویب شماری از اسناد به نشست‌های بعدی موکول گردید و برخی هم صرفاً توسط شمار محدودی از اعضا مورد تأیید قرار گرفت.

نوزدهمین نشست سازمان همکاری‌های اقتصادی دریای سیاه با سخنان سالی بریسا نخست وزیر آلبانی، لولزیم باشا وزیر امور خارجه آلبانی و آقای لئونیداس دبیرکل سازمان همکاری‌های اقتصادی دریای سیاه افتتاح گردید. وزیر امور خارجه آلبانی در سخنان افتتاحیه خود این سازمان را از بعد ژئواکونومیکی و ژئوپلیتیکی بسیار با اهمیت توصیف نمود که در مسیر توسعه و پیشرفت و تقویت همکاری‌های کشورهای عضو حرکت می‌کند. سالی بریسا نخست وزیر آلبانی نیز در این نشست این سازمان را عاملی مهم برای برقراری صلح و ثبات و امنیت در میان کشورهای عضو دانست و بر گسترش همکاری کشورهای عضو در جهت ارتقای توان و جایگاه کشورها و تقویت بیشتر صلح و ثبات در منطقه تأکید نمود.

1 . Black Sea Economic Cooperation (BSEC)

بررسی و تصویب سند نقشه راه یا "راهنمای افزایش کارایی سازمان"^۱ مهمترین سند اجلاس بود که به تصویب اعضا رسید. این سند نقشه راه کشورهای عضو به منظور افزایش کارایی سازمان می باشد. سند مزبور به پیشنهاد باباجان وزیر امور خارجه ترکیه در دستور کار قرار گرفته بود و در نشست وزرای امور خارجه عضو در حاشیه اجلاس سال جاری سازمان ملل در نیویورک مورد بررسی اولیه وزرای خارجه قرار گرفته بود و پس از بررسی‌های کارشناسی در این اجلاس به تصویب رسید که از جمله موفقیت‌های این نشست بود.

کمک مالی به "صندوق توسعه هلنیک بیسک"^۲ دیگر سند مصوب این اجلاس بود. بر اساس این سند یونان مبلغ دو میلیون یورو جهت توسعه و پیشرفت پروژه‌های مربوط به بیسک برای یک دوره پنج ساله اختصاص داد.

در حاشیه این اجلاس سند "تسهیل روادید برای تجار، اتباع کشورهای عضو بیسک و رانندگان حرفه‌ای"^۳ توسط چهار کشور آلبانی، ارمنستان، مولداوی و ترکیه به امضا رسید. همچنین سند یادداشت تفاهم دریای سیاه موسوم به اومرو^۴ با امضای آن توسط آلبانی به عنوان هشتمین کشور اجرایی گردید.

اگر امضای اسناد مزبور را به عنوان موفقیت‌های این نشست تلقی کنیم، نشست مزبور با ناکامی‌هایی هم همراه بود. عدم شرکت وزرای امور خارجه کشورهای عضو به استثنای وزرای امور خارجه ترکیه و ارمنستان، از موارد شکست این اجلاس عنوان گردیده است. شاید وزیر

خارجه ارمنستان هم به خاطر تحویل ریاست دوره بعدی سازمان در این نشست شرکت کرده بود. به عبارتی باید گفت این اجلاس با حضور یک وزیر خارجه یعنی وزیر امور خارجه ترکیه برگزار گردید. سایر کشورهای عضو در سطح معاون وزیر امور خارجه و یا مدیر کل شرکت کرده بودند. از کشور روسیه معاون اول وزیر امور خارجه شرکت کرده بود. این سازمان از آمریکا و کمیسیون اروپایی هم دعوت کرده بود تا نمایندگانی را برای شرکت در این نشست اعزام دارند که ظاهراً مورد استقبال قرار نگرفته بود. ریاست دوره‌ای اتحادیه در حد سفیر مقیم تیرانا و آلمان و ایتالیا هم در حد کاردار در این نشست شرکت کرده بودند. عدم صدور بیانیه پایانی اجلاس از دیگر ناکامی‌های این نشست بود. شرایط یادشده موجب گردید ناظران و رسانه‌های محلی از این نشست به عنوان "ناکامی و شکست دیپلماسی آلبانی" تعبیر نمایند.

بررسی تأثیرات بحران مالی جهانی از دیگر موضوعاتی بود که در دستور کار اجلاس قرار داشت. بیسک با بررسی تأثیرات احتمالی بحران بر کشورهای عضو و به ویژه بر پروژه‌های توسعه‌ای بیسک، بنا به پیشنهاد بابا جان وزیر امور خارجه ترکیه مقرر نمود یک کمیته کاری به صورت متمرکز و مستمر موضوع را پیگیری و راه‌های پیشنهادی با هدف مدیریت بحران و کاهش آثار آن بر اقتصاد کشورها تشکیل شود که مورد توافق اعضا قرار گرفت. همچنین بر اساس پیشنهاد دبیر کل مقرر گردید یک گروه کاری مالی و بانکی تا یک ماه دیگر ارزیابی خود از تأثیرات این بحران بر حوزه‌های مالی و بانکی را بررسی و به دبیرخانه ارائه دهد.

ملاحظات

— بنا به اعلام آقای لئونیداس دبیرکل سازمان همکاری‌های اقتصادی این اولین بار است که "بیسک"

1. Guidelines for the Increase of the Effectiveness of the BSEK Organization
2. BSEC Hellenic Development Fund
3. Facilitation of Visa Procedures for Business People & Professional truck Drivers
4. Understanding Memorandum of Black Sea (UMROU)

با ناکامی در تصویب "بیانیه پایانی"؛ فقط به صدور "بیانیه رئیس دوره‌ای" بسنده نمود. به نظر وی هر چند وزیر امور خارجه دلیل این ناکامی را "عدم اجماع بر سر برخی مسائل سیاسی" عنوان نمود اما برای چنین اجلاسی صدور بیانیه نهائی برای اعضاء بسیار حائز اهمیت است.

- لولزیم باشا وزیر امور خارجه آلبانی در نشست اختتامیه ریاست اجلاس را برای شش ماه بعدی به همتای ارمنی خود، ادوارد نعلبندیان واگذار نمود.

- سازمان همکاری‌های اقتصادی دریای سیاه در ۲۵ ژوئیه ۱۹۹۲ با امضای بیانیه سران میان ترکیه و اوکراین در استانبول و بیانیه بفسفر تأسیس گردید و سپس کشورهای آلبانی، ارمنستان، آذربایجان، بلغارستان، گرجستان، مولداوی، رومانی، یونان و روسیه به آن پیوستند. صربستان و مونته‌نگرو^۱ نیز در سال ۲۰۰۴ به این سازمان پیوستند. کشورهای اتریش، بلاروس، کرواسی، چک، فرانسه، آلمان، اسرائیل، ایتالیا، اسلواکی، تونس، آمریکا، باشگاه بین‌المللی دریای سیاه، دبیرخانه منشور انرژی، کمیسیون دریای سیاه و کمیسیون ارتباطات اروپایی عضو ناظر این سازمان هستند. البته سازمان دارای مراکز مرتبط و زیرمجموعه‌های دیگری نظیر مجمع پارلمانی، شورای تجاری، بانک توسعه و تجارت، مرکز بین‌المللی برای مطالعات دریای سیاه و مرکز هماهنگی‌های سازمان برای تبادل اطلاعات آماری و اطلاعات اقتصادی نیز می‌باشد.

- دبیر خانه دائمی سازمان در سال ۱۹۹۴ تأسیس و در استانبول مستقر می‌باشد. این سازمان در سال ۱۹۹۹ و با ثبت آن به یک سازمان منطقه‌ای اقتصادی تبدیل و هویتی جهانی و بین‌المللی یافت.

- سازمان همکاری‌های اقتصادی دریای سیاه جغرافیایی مرکب از کشورهای حاشیه دریای سیاه، بالکان و قفقاز و با مساحتی بالغ بر ۲۰ میلیون کیلو متر مربع را شامل می‌گردد که به عبارتی این سازمان کشورهای دو قاره را دور هم جمع نموده است. سازمان مزبور جمعیتی حدود ۳۵۰ میلیون نفر را در خود جای داده است که ظرفیت و توان تجارت بین کشورهای عضو از بیش از ۳۰۰ میلیارد دلار به طور سالیانه فراتر رفته است. بعد از منطقه خلیج فارس از حوزه این سازمان به عنوان دومین منبع نفت و گاز طبیعی (با احتساب ذخایر ثابت شده) یاد شده است. شایان ذکر است که حوزه این سازمان اکنون به مهمترین کریدور انتقال انرژی و حمل و نقل اروپا تبدیل شده است.

ارزیابی

به نظر می‌رسد براساس نتایج اجلاس، نشست مزبور در مجموع موفق نبوده و نتوانسته است به اهداف اعلامی خود دست یابد. از جمله شواهد و دلایل ناموفق بودن این نشست را می‌توان موارد زیر دانست:

۱. عدم تصویب همه اسناد مندرج در دستور کار اجلاس.
۲. عدم صدور بیانیه پایانی اجلاس.
۳. پائین بودن سطح دیپلماتیک اجلاس به گونه‌ای که فقط دو وزیر خارجه (ترکیه و ارمنستان) در آن شرکت نموده بودند.
۴. تحت الشعاع قرارگرفتن مسائل اصلی پیش بینی شده در دستور کار توسط مشکلات جاری میان کشورهای عضو نظیر موضوع اقلیت‌ها و اختلافات میان ارمنستان و آذربایجان

حسن عسگری

نماینده جمهوری اسلامی ایران - تیرانا

۱. به هنگام پیوستن صربستان به این سازمان در سال ۲۰۰۴، هنوز مونته‌نگرو نیز جز آن محسوب می‌گردید و به نظر می‌رسد اکنون با استقلال مونته‌نگرو، تعداد اعضای این سازمان به ۱۳ عضو رسیده است.

